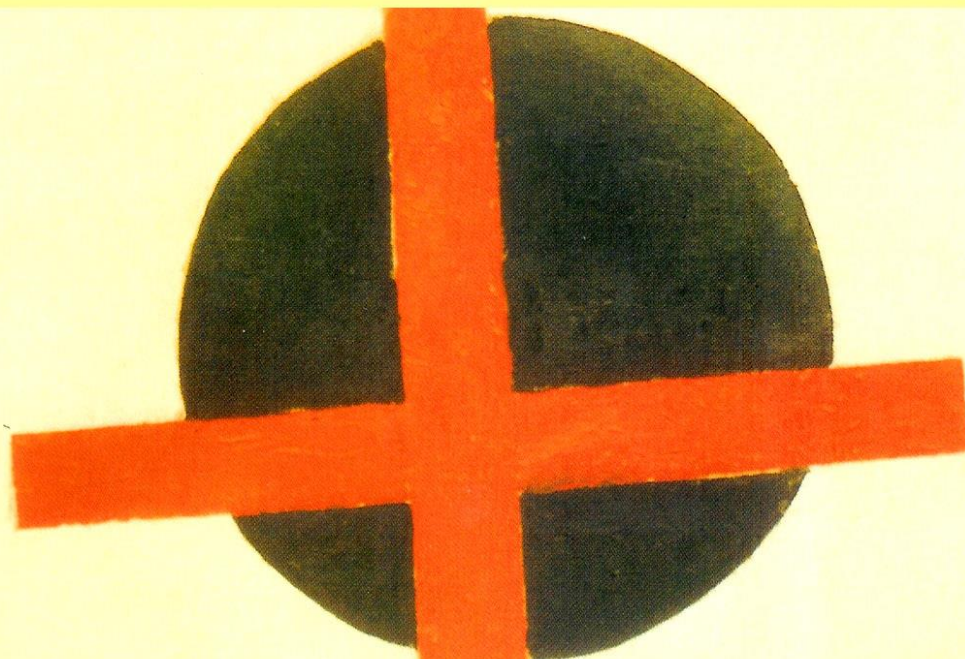

Іван Драч

Ніж у сонці

*«Ніж у сонці» Івана Драча — це поема-виклик, присвячена гострій і болючій проблемі негативного впливу наукових відкриттів на життя планети***.*

Перу автора належать такі відомі твори як «Чорнобильська Мадонна», «Ніж у сонці», «Крила», «Балада про соняшник» тощо.

Іван Драч — видатний український поет-шістдесятник, в його творчості гармонійно поєднуються класичний стиль з постмодерністськими тенденціями.

Іван Драч НІЖ У СОНЦІ

Трагедія

*Не отблеск, отблеском рожденный, —
Ты по себе свой край оставь,
Твоею песней утвержденный...*
А.Твардовский

Пролог

Мої віки слідом за мною ходять:
Од вітряків до полиску ракет,
Фотон і Пишна паска великодня,
Усе — до лаконічності штиблет.
Надії бубнявлюють цвітом вишень
У сонцем зацілованих садах.
Слова мої! Шикуйтесь сміливіше —
Пилюка зір хай шерхне на вустах.
Навіщо я? Куди моя дорога?
І чи моя тривога проросла
Од сивої печалі Козерога
До сивого чорнозему села?
Що маю нести в сиві-сині далі?
Пшеничну ласку в молодих руках
Чи чорний рак водневих вакханалій,
Що серце їсть п'яти материкам?
Я — проклятий ворогом не тричі¹,
Дивлюся зорям в мерехтливій вічі,
В оранжеве шептання: «Поспішай!»
Хрустить повітря вафлями сипкими,
Ковтаю з вітром чорнобривий спів...
Яку гіркоту корабель нестиме,
Бо я ж не наробивсь, не одкипів!
Збираю я в долоні сині тіні,
Прощаюсь із синицею, з Дніпром,
Бо в мене не Ньютонове тяжіння,
А галактичне — в безвість напролом.
Сковороду зустрів я у трамваї²
Смушеву скинув і мене питаю,
Чи можу Сонцю передати привіт.
Чоло в старого з жовтої розлуки,
Мільйони зморщок пов'ялили вид,
Меланхолійні філософські руки
Ціпком тривоги пробують цей світ.
Шепоче він: «Ти відлітаєш, сину,
На лобі в тебе знак неправоти.
Щоб корабель не став за домовину,

¹ Рубцями ран закутана душа.

² Блукає він по світу двісті літ.

Візьми благословення — і лети.
Пройдись землею. В серце йди людське ти,
Питай у нього дозволу і права,
Бо якорі космічної ракети
Вросли в народ —
навічно, аж іржаво».

ПЕРША ЧАСТИНА

Серце навстіж

Божевільна, врубель і мед

Свій білий плащ накинув я на плечі
І сонячне кашне,
І дихав мудрістю
і сподіванням вечір,
І поїзд мчав мене.
Гойдались грона хмар
і нахилились в руки,
Грибами віяв ліс.
Дуби тужили, як дозрілі муки,
І місяць тугу ніс.
В хиткім промінні прочинились двері —
І в віялі дощів
Із пляшкою холодної мадери
У чорному плащі
Ввійшов. Поставив. Збуджено застиг.
Простят мені.
Переливались в смугах світляних
Два келихи скляні.
Незнайомий
Я — вічний чорт. І, лай мене й не лай,
Я поведу тебе в таку дорогу,
Що проклянеш ти свій священний край,
І замір свій, і молоду тривогу.
Ти перетрусиш кісточки дідів,
Ти корогву розірвеш на онучі
І тому, хто тобі так догодив,
У чорну пащу кинешся із кручі.
То буде з мукою, з печаллю в сто віків,
А нині можна просто, полюбовно..
Іди до нас, до наших трунарів,
У наше кодро, вічне і стомовне.
Ми кришим душі, цвіт б'ємо морозом.
Нас — чорна ніч, а вас — якийсь мільярд...
Це не погроза.
Чого ж ти варт,
Як віриш в справу липовую?
Ти ж хлопець свій!
Я
Кінчай — вип'ю...
За твій упокій!
Ми йшли удвох. Ліси полум'яніли
Одспіваним, стухаючим вогнем.
Тополь дівочих золотисті стріхи.
Тримали сонце над блакитним днем.

Хатки білили, чепурились стріхи
Дівчата в небо пісню понесли.
Хлоп'ята колесо котили і для втіхи
Пускали змія між осінніх слив.
Мій чорт був у модерному костюмі.
Плащ — на руці. Крізь скельця окуляр
Він розсипав очиці синьоглумі,
На призьб пекучий непростиглий жар.
Тут сива жінка вилетіла з хати:
«Ой діточки, коханенькі, сюди
Ідіть до мене. Я ж бо ваша мати.
У мене свято нині. Бригадир
Щось загордився. Не вітають люди.
Та людям не до мене, боже мій.
Мене лиш цуцик й півничок не гудять,
І котик в мене є, і є бджолиний рій,
Синочки в мене — всі сьогодні дома.
Приїхали. Спасибі їм, спаси...»
Я бачив — бралась попелом солома
Під колір сивої красивої коси.
Така печаль бриніла в її зорі,
Що дуб од погляду німів і тріпотів.
Каміння розсипалося на порох,
І я ламав свої шаблюки брів.
Ввійшли у хату. На столі — горілка.
Хтось горло мені кліщами здушив:
Три ложки, три виделки, три тарілки —
І жодної душі.
Собака за столом, і кіт хлебтав драглі,
І півень звично сокорів на лаві.
«Ой діточки, синочечки малі,
Ну, випийте, красавчики ласкаві. —
Вона чарки підносила котові,
Собаці й півневі — на ймення звала їх. —
Андрієві це буде, це Петрові.
А це Ванюші — вистачить на всіх.
Ще й гості в нас. Просіть до столу, діти!»
І божевільна у танок пішла.
І навіжений, і проклятий вітер
Крутив її круг чорного стола.
Три козаки ридали над старою
І не могли зійти з кривавих рам.
Той під Берліном, той в сніжнім завою
Десь під Варшавою, і третій там...
Ридали козаки в порожнім домі,
А мати, сива і страшна, пливла
Над білим світом по святій соломі.
Кругом планети йшла — кругом стола.
«Ой синочки-синочечки,
Славні огірочечки,
Чубчики-любчики,
Маленькі голубчики.
Ходить Гітлер по Україні,
Носить жорна при коліні:
— Якби вас перетовкти
Та од Сталіна втекти.
А я сиджу на рядні
Та рахую трудодні.